

A közép- és felsőfokú informatikus könyvtárosszakok és a tevékenységek tartalma a könyvtári munkakörökben

Az európai mintához való felzárkózás Szlovákiában is alapvető változásokat jelentett a felsőoktatásban. A változások első fontos lépése az 1998-ban keletkezett európai felsőoktatási rendszer harmonizációjának közös szándéknyilatkozata volt. 1999-ben 29 európai ország miniszterei aláírták a bolognai nyilatkozatot, amely 2010-ig egyesíti az európai felsőoktatási rendszert.

A Szlovák Köztársaság is elfogadta a bolognai folyamattal kapcsolatos intézkedések bevezetését, elsőként a kreditrendszer megvalósítását, a felsőoktatási törvény módosítását, a háromszintű képzés bevezetését (alap, mester, doktori). Könyvtáros-informatikus szakon három intézmény lát el alapképzési feladatot: a *Komensky Egyetem*, a zsolnai és az eperjesi egyetem. Pozsonyban a *Könyvtári és Információtudományi Tanulmányok Középiskolájában* középfokú informatikus-könyvtáros képesítés szerezhető.

A könyvtárosokat végzettségüknek megfelelő fizetési osztályokba sorolják. A besoroláshoz 13 osztály létezik, amelyek közül a középfokú végzettségűek 4-8. fizetési osztályokba tartoznak. Az ezekhez az osztályokhoz és képzettséghez tartozó munkatevékenységek 4 csoportban foglalhatók össze:

- szakmai irányítással megvalósuló egyszerű könyvtári és információs tevékenységek (4. fizetési osztály);
- az állomány alakításával és védelmével kapcsolatos alaptevékenységek (5. osztály);
- önálló könyvtári munka a dokumentumok kurrens és retrospektív beszerzésében (6. osztály);
- bibliográfiai és faktografikus információk szolgáltatása, kölcsönző szolgálat, olvasótermekben való közreműködés (7. oszt.);
- önálló szakirodalmi és bibliográfiai, visszakereső tevékenység, dokumentumok feldolgozása, a használók tájékoztató előkészítése (8. oszt.).

A munkatevékenységekhez szükséges tananyagot középiskolai szinten a tanulók két fő tantárgyból sajátíthatják el: *Információs források*, illetve *Információs állományok és szolgáltatások*.

Az Információs források tananyag témakörébe tartoznak a hagyományos és elektronikus információs források.

Az Információs állományok és szolgáltatások tananyag magába foglalja a dokumentumok beszerzését (reklamáció, csomagbontás, retrospektív rendelés, beszerzési javaslatok feldolgozása), nyilvántartásba vételét, a dokumentumok feldolgozását.

A tananyag nem tartalmazta a következő tevékenységek ismertetését: együttműködés a kiadókkal és könyvkereskedésekkel, az állomány védelme, a szakmailag specifikus dokumentumgyűjtemények kezelése.

A 9–10. fizetési osztályokba tartozó tevékenységekhez a tudásanyagot a felsőoktatás hallgatói az alapképzésben sajátíthatják el. Ezen a szinten önállóan kell képesnek lenniük a könyvtári állományok szakmai szervezésére és irányítására, a történeti állományok szakmai feldolgozására és hozzáférhetővé tételére.

A képzettségnek és a végzett tevékenységeknek az összhangját a gyakorlatban való felméréssel próbáltuk követni nyolc szlovákiai könyvtárban, a 4-10. fizetési osztályokban. A könyvtárak közül a legtöbb középfokú végzettségű munkatársa a pozsonyi egyetemi könyvtárnak volt a felmérés során. A 4. fizetési osztályhoz egyetlen könyvtárban sem tartozott alkalmazott. Három könyvtárban mindössze hat alkalmazott szerepelt az 5. fizetési osztályban, a 6. osztályba pedig 14 dolgozó volt besorolva összesen négy könyvtárban. A 7. fizetési osztályban 74 alkalmazottból 72 középfokú

végzettségű volt, a 8. osztályba 106 középfokú és 2 egyéb végzettségű dolgozó tartozott.

A középiskolai könyvtáros tanulmányi program és a munkaterületek összehasonlításánál megállapítható volt, hogy a könyvtáros szakma végzéséhez csupán két tantárgy nyújtott ismereteket (Információforrások, Információs állományok és szolgáltatások).

A középiskolának elsősorban általános ismereteket kell közvetítenie, jó nyelvi felkészültséget, és a továbbtanuláshoz szükséges alapozó ismereteket. Ebből a szempontból a középiskola a gimnáziumhoz közelít. A könyvtárosképző középiskola profilja jelenleg a gazdasági szemléletű tárgyaknak kedvez.

A középiskolai végzettséggel rendelkezők ismereteinek a következő témakörökben kell igazodnia a munkatevékenységekhez: állományépítés, állományvédelem, könyvtári-információs szolgáltatások nyújtása, dokumentumtípusok (hagyományos és elektronikus), dokumentumok feldolgozása, olvasókkal való kapcsolat, információs nevelés, információs technológiák ismerete, releváns adatbázisok ismerete, katalógusépítés.

A középfokú könyvtárosképzésben ezért az alábbi változtatások javasolhatók: a könyvtári tárgyak hangsúlyozott szerepe, szakosodás a megfelelő munkatevékenységekhez igazodva, a kiegészítő tárgyak kevésbé hangsúlyos volta, a hallgatók alaposabb felvilágosítása a könyvtári munkáról, konkrét intézményi könyvtári gyakorlat beépítése az oktatásba, az oktatás fő célja könyvtári és információs szakemberek előkészítése, képzése.

A felsőoktatási alapképzés a 9-10. fizetési osztályokba való besorolást teszi lehetővé. Ismeretkörökben hasonlít a középfokú képzéshez, mivel a

gimnáziumi képzésből kerülnek a hallgatók a felsőfokú alapképzésbe, és még nem rendelkeznek semmiféle könyvtári ismeretekkel. Ami megkülönbözteti a középfokú képzéstől, az ismeretkörök részletesebb, elmélyültebb tanulmányozása, könyv és könyvtártörténeti ismeretek oktatása, háromnyelvű (latin, német és magyar) kiegészítő képzés, a történeti állományok szakmai feltárása és közvetítése, illetve ezek kutatásában való közreműködés. Az alapképzésben feltétlenül hangsúlyos a gyakorlati ismereteknek az oktatása, elsajátíttatása.

A könyvtárosképzés a bolognai folyamathoz igazodva Szlovákiában is három szinten valósul meg a felsőoktatásban. A tanulmányi programok és az egyes munkaterületek összehasonlításában azonban még nem jellemző az egységesség. A felmérés megerősítette, hogy a megfelelő képesítésű szakemberek megfelelő helyre vannak besorolva, de nem mindig a megfelelő szakmai irányultsággal. A felsőoktatás második szintjén végzettek általában alacsonyabb fizetési osztályokba kerültek.

Első lépésként össze kellene hangolni a tanulmányi programokat a könyvtárosi munka tartalmával, vagyis az elméletet a gyakorlattal. Fontos volna az iskoláknak mint a tanulmányi programok szerzőinek az együttműködése a gyakorló könyvtárakkal és a törvényhozókkal, hogy a képzés jobban megfeleljen a használók szükségleteinek, elvárásainak.

/MOKRO OVÁ, Michaela: Stredo kolské a bakalárske tudijné programy odboru kni nično-informačné túdiá a obsahy pracovných cinnosti vo funkcii knihovník. = Kni nica, 7. köt. 10. sz. 2006. p. 3-10./

(Prókai Margit)